

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Jog-és Államtudományi Kar

Doktori Iskola

**A fenntarthatóság és az ESG jogi és környezetközpontú irányítási lehetőségei egyes nem
vállalati szervezetek fogalmának a tükrében**

Tézisek

dr. Bartl Bálint

Témavezető:

Tahyné Dr. Kovács Ágnes

egyetemi docens

Budapest

2026.

1. Megállapítható, hogy a környezetközpontú irányításban a személyi hatály egyre inkább bővül, amely hipotézis igazolása a nem vállalati szervezetek integrációjára is bizakodó alapot adhat.
2. Kiemelendő, hogy a nem vállalati szervezetek ESG-vel összefüggő és más, egyéb fenntarthatósággal kapcsolatos működése szintén hasonló szempontokat 'vár el' az adott szervezettől, amely során az EMAS rendszerének a bevezetése egy jó kiindulópont lehet ezen a téren.
3. Kimondható, hogy az EMAS rendszerében megfelelő időközönként (3 vagy 4 évente) felül kell vizsgáltatni a környezetvédelmi nyilatkozatot független környezetvédelmi hitelesítővel, míg az ISO szabványok esetén erre nincs külön kötelezettség, az ESG kapcsán pedig a beszámoló auditálása évente valósul meg. E ponton kimondható, hogy az ESG rendszere szigorúbb szabályokat jelent az önszabályozás keretében kialakított és bevezetett EMAS-hoz képest.
4. Doktori disszertációm egyik fő megállapítását BÁNDI Gyula professzor szavaival szemléltetném: a szervezeteket egyszerűbb eljárási szabályok kialakításával szükséges támogatni a környezetvédelmi előírások végrehajtásában, és ösztönözni kell a hatékony jogi szabályozások bevezetését.¹ Egyetértve Professzor Úrral, rendkívüli jelentőséggel bír a *dereguláció*, valamint a 'támogatás' intézménye az említett törekvések kapcsán.
5. Fontos megállapítás, hogy a különböző általam vizsgált rendszerekben egy szervezet vele megbízási jogviszonyban álló (külső vagy belső) ellenőrrel értékelési tevékenységét. Az ellenőr a hatékony javaslatokat, tanácsokat tud nyújtani, legyen szó akár egy szabvány bevezetéséről, az EMAS rendszer integrációjáról, vagy az ESG-hez kapcsolódó feladatok ellátásáról. Az ellenőr, mint EMAS szerinti személyi kör meghatározása a kifejtettek szerint szoros kapcsolatot mutathat az ESG közreműködők (például az ESG tanácsadó vagy az ESG minősítő) szabályaival, létjogosultságával.
6. Megjegyzendő, hogy az Európai Unió által létrehozott, a CSR-hoz kapcsolódó nem kötelező iránymutatások kevésbé voltak hatékonyak ahhoz az átfogó jogi és fenntarthatósági keretrendszerhez képest, amelyet az ESG mára jelent. E tézis igazolása jól szemlélteti, hogy az 'önkéntesből kötelezővé' való átmenet létjogosultsága megkérdőjelezhetetlen.

¹ BÁNDI Gyula: A fenntartható fejlődés jogáról. *Pro Futuro, A jövő nemzedékek joga*, 2013/1, 3.évfolyam, 2013. 17.

7. A doktori disszertáció ívét áttekintve kimondható, hogy az önszabályozás és a CSR általam vizsgált szervezetek jogi szempontjai elemezve leginkább a munkajogi szabályok tekintetében tűnik a legkiforrottabbnak. Tekintve, hogy a felügyelőbizottsági részvétel a munkavállalók képviselőinek *'participációját'* is magában foglalja, a hatályos magyar polgári törvénykönyv *'munkavállalói küldöttek megválasztására és visszahívására'*² jogintézményét javasolt 'átültetni' az EMAS-hoz csatlakozni kívánó társaságok létesítő okirataiba, amellyel – úgy vélem – a későbbi jogviták, tisztázatlan helyzetek kerülhetőek el.
8. Az iménti gondolat kapcsán megállapítom azt is, hogy a környezetközpontú irányítási rendszerekben és az ESG szabályaiban jelentős szerep jut a munkavállalóknak, vagyis a szervezethez tartozó személyeknek, illetve kiemelten hangsúlyos az említett alanyi kör szemléletének a formálása is.
9. Az egyházi környezetközpontú irányítási szabályokat vizsgálva kimondható, hogy a kánonjogi jogi személyek szakrális jellege kiemeli e szervezeteket világi társaik közül, de mindez nem akadályozza egy környezetközpontú irányítási rendszer, így például az EMAS-rendszer vagy az ISO nemzetközi szabvány bevezetésének, vagy önszabályozás keretében az ESG szerinti működésnek. Ezen megállapításhoz társíthatjuk az ESG normáinak önkéntes követését is.
10. A hazánkban működő vallási közösségek lényegi ismérve, hogy a hitéleti tevékenység mellett a közfeladatokból is részt vállalnak, így a környezetvédelmi tevékenységből is. Továbbra is relevánsnak tartom azt a hipotézist, amely szerint ezen szervezeteknek az egyházi jogalanyisággal összefüggő jellegükből fakad az az elvi lehetőség, hogy részt vegyen egy önszabályozó rendszerben, bevezessenek egy környezetközpontú irányítási szisztémát.
11. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az egyházi szervekénél vizsgált 'jógyakorlatok', megjelenített 'összefogások' az egyházközösség 'életét' is fellendíthetik, közös cselekvésre ösztönözhetik a híveket, valamint a környezettudatosságukat növelheti, ha egy egyházi szerv környezetközpontú irányítási rendszer szerint működik.
12. A disszertáció egészét tekintve úgy vélem, nem túlzó azon hipotézis igazolása sem, amely szerint az egyház – jogi-szabályozási megvalósítási lehetőségeket vizsgálva – elfogadhat szervezeteire nézve a fenntarthatósághoz kapcsolódó, kötelező erővel bíró dokumentumokat, normákat.

² a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:125. § (1) bekezdés

13. Kijelenthető, hogy az ISO 14001 szabványnak az egyik legnagyobb hozadéka, hogy egy egységes nyelvezet kezd kialakulni a környezetközpontú irányítás terén, amely nemcsak a nemzeti jogszabályokban és egyéb normatív szabályozókban jelenik meg, hanem a különböző szabványoknak a szabályozásba történő beépítéséhez vezetett számos kontinensen. Ezen állítást igazolja, hogy a disszertációban vizsgált összes nem vállalati szervezetnél, valamint az elemzett összes szisztémánál hangsúlyos szerepet kaptak a szabványok.
14. Egyértelműen igazolható azon felvetés, amely szerint egy környezetközpontú irányítási rendszer, esetlegesen egy szabvány bevezetése és hatékony alkalmazása nem a vallási eljárások szabványosítását jelenti egy egyházi szervnél. A hitelesítés ezen esetben arra irányul, hogy egy ilyen típusú szisztéma mennyire illeszkedik az adott szervezet karakterisztikájához, de az nem terjedhet át a vallási procedúrák szintjére, mivel az – álláspontom szerint – az egyházi integritást sértené.
15. Kiemelendő, hogy az egyházi jogi személyeknél vizsgált fenntarthatósági iroda – mint külön szervezeti egység a szervezeten belül – létrehozásával létrejöhet egy olyan pontja az adott szervezetnek, amelynek hatásköre kiterjedhet a kockázatelemzési információk összegyűjtésére.
16. Tekintve, hogy az általam elemzett összes rendszerben kiemelt jelentőség volt tulajdonítható az auditálási tevékenységnek, kimondható, hogy ha egy állam saját környezetközpontú irányítási rendszert alakít ki, az auditorai jobban képesek azonosulni a nemzeti szabályozásokkal, azokat jobban ismerik, így munkájuk is hatékonyabb lehet. Egyértelmű következtetés vonható le a tekintetben is, hogy az EMAS rendszer audittevékenysége hatékonyan segítheti elő egy szervezet ESG szerinti kockázatelemzését.
17. Fontosnak tartom azon tételmondat igazolását is, amely szerint a jelentéstétel nem etikai választás, hanem stratégiai kötelesség, és egyedi versenyelőnyöket is teremt egyben. Úgy vélem, ezen gondolat fogja áthatni az ESG teljes szabályozását a jövőben azon szervezetek esetében is, amelyek nem tartoznak kötelezően az ESG szabályozásának a hatálya alá.
18. A 'greenwashing' elkerülése mellett igazolható csupán azon állítás, amely szerint bizonyos szervezetek összefüggő jelentések helyett környezetvédelmi tevékenységként a korábban bemutatott környezetirányítási rendszerük működését és a környezeti politikájuk alapelveit teszik közzé, amely 'helytelen gyakorlat' – úgy vélem – az

önkéntes jogkövetés során a nem vállalati szervezetek esetében kiváló kezdeti lépést jelenthet.

19. Az ESG normái kapcsán egyértelmű megállapítás a nem vállalati szféra számára, hogy az ESG beszámoló elkészítésébe bevonhatóak az Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága által nyilvántartásba vett ESG tanácsadók is.
20. Az ESG beszámoló közzététele remek lehetőség az ESG tevékenység nyilvánosság felé történő kommunikálására. Megjegyzendő továbbá, hogy ezen nyilvános tájékoztatás számos ponton kapcsolódik akár az EMAS rendszer keretében létrejött környezetvédelmi nyilatkozat közzétételéhez, akár az egyházi vagy egyetemi szervezetek fenntarthatósági stratégiájának a nyilvánosság felé történő kommunikálásához. Kiemelendő ugyanakkor, hogy míg utóbbi az önszabályozás keretében valósul meg, addig az ESG beszámoló közzététele már kötelező, kógens, normatív kötelezettséget jelent.
21. Az iménti tézishez kapcsolódik, hogy a nyilvánosság tájékoztatása nemcsak az ESG hatálya alá kötelezően tartozó, hanem az adatszolgáltatás önként vállalt szervezetek számára is rendkívül fontos, amely az ESG rendszerében a beszámoló közzétételével, más rezsimekben (pl. EMAS) más dokumentumok nyilvánosságra hozatalával jöhet létre.
22. A lényegesség elvét elemezve megállapítható, hogy a magyar ESG-szabályozás szakított a kettős lényegesség elvével, amely könnyíti a szervezetek számára az önkéntes jogkövetés keretében az ESG alapelveinek a betartását.
23. Az ESG alapelveinek a körében kimondható továbbá, hogy azok jól látható módon az ESG törvényben olyan kellő absztrakciós szinttel lettek meghatározva, amely által nem csupán a vállalati szervezetek irányába jelentenek kötelezettséget. Megállapítom azt is, hogy az említett alapelveket mindkét (egyházi és egyetemi) általam vizsgált nem vállalati szervezet esetén implementálni kell a szervezeti kultúrába, ha ezen szervezetek önként alávetik magukat az ESG szerinti működésnek
24. Sajnálatos azon tézis igazolása, amely szerint a jogalkotási folyamatok és az adminisztratív struktúrák nem tudnak lépést tartani a technológiai innováció sebességével, így szabályozási keretek és az állami szervezetek (de úgy vélem más nem vállalati szervezetek is sok esetben) belső működése gyakran csak késve reagál a különböző változásokra. Kimondható továbbá, hogy a stratégiai tervezésnek kiemelt szerepe van, amelynek jogi, adatvédelmi és etikai szempontokat is figyelembe kell vennie.

25. Disszertációm egészét tekintve egyértelmű álláspontom az, hogy a magyar hatályos ESG törvény vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos fogalma a felelősség kapcsán, *anaológia* útján kiterjeszthető bizonyos nem vállalati szervezetek, s így egy egyetem működésére is.
26. Úgy vélem, minden általam a disszertáció keretében vizsgált dokumentum nélkülözhetetlen a fenntartható egyetemi működésben, azonban a fenntarthatósági stratégia – *primus inter pares* – mégis kiemelkedik a többi szabályozó dokumentum közül. Ennek egyik fő oka, hogy míg az egyéb dokumentumok (például szervezeti és működési szabályzat, intézményfejlesztési terv) közvetve szolgálják a fenntarthatóságot, addig a fenntarthatósági stratégiában közvetlenül határozhatóak meg az adott intézmény fenntarthatósággal kapcsolatos célkitűzései.
27. Fontos megállapítani, hogy minőségbiztosítási politika több szempontból is hasonlóságot mutat a fenntarthatósági nyilatkozattal, akár a nyilvánosság, akár a bevonandó kör kapcsán.
28. Szükséges említést tenni azon lehetőségről is, amely szerint egy egyetem panaszkezelési rendszert alakíthat ki. A rendszer – az ESG törvény mintájára – lehetővé teszi a diákoknak, oktatóknak, dolgozóknak és mindenki másnak, hogy bejelentést tegyenek a társadalmi felelősségvállalási és környezeti kockázatokra, illetve ezen kötelezettségek megsértésére.
29. Végezetül, lehetséges iránya lehet a jogi szabályozás alakításának az, ha az egyetemi szektor tagjai a magyar jog szerint készítenek ESG beszámolót, amelyek során a nyilvánosságra hozatal, az (elő)auditálása és a tanúsítása sem maradhat el.